

MARELIUS, NILS

Beskrifning til chartan öfver sjön
Wenern. =(Rubr.)=/(Nils Marelius.) =S.
impr.=

1773

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

BESKRIFNING

Til Chartan öfver Sjön Wenern.

Leata: 96d

Wenern, Sveriges största Insiö, blir af det ifrån Wermeland utskiurande Näset med många holmar och skår, samt den midt emot i WesterGöthland liggande Käl-landsö, liksom delt i 2 stora Siöar, hvaraf den Östra doch är störst.

Siöns största längd lärer kunna råknas från Wenersborg til Christtinehamn i rätt linie $13\frac{7}{8}$ mil, eller nogare ifrån Wasbottns nedersta ånda til öfra åndan af Warnums viken $13\frac{7}{8}$ Mil, eller in emot 14 Mil.

Största bredden lärer kunna tagas ifrån Tid-åns inlopp til Nors-ålfvens åmunn, $7\frac{5}{8}$ Mil.

Imellan Carlstad och Mariestad är $7\frac{1}{8}$ Mil.

Imellan Carlstad och Lidköping är $9\frac{1}{8}$ Mil.

Imellan Wennersborg och Åmål är något öfver $7\frac{1}{8}$, men efter Segelleden blir det vid pass 8 Mil.

Superficien af vatnet bestiger sig til ett areal innehåll i det närmaste 48 Quadrat Mil.

I anseende til den vida och öppna vatn rymden blir denna Siön öfver alt icke med is belagd, utan då rätt starka vintrar infalla, och det ganska fällan, emedan då jämväl skal vara tienligt och lugnt väder, men stränderne och Wikarne tilfrysa vid vanlig vinter.

Utän at ömröra det vatnflödande, som förorsakas af starkt väder, och kan gå til flere alnars lodrätta högd, skal Siöns årliga stigande och fallande vara $1\frac{1}{2}$, 2 à 3 alnar. Stigandet

be.

begynnes vid snösmältningen och fallandet efter Midfommaren.

Detta stigande och fallande sker icke alla år lika, utan det händer at Wenern har flere år efter hvarandra högt vatn och tvårt om: En nästan almån sågen år, at vatnet 7 år skal vara högt, och åter andra 7 år minskas. Somlige mena at denna omgång skal ske på 6 år. Och som något dylikt berättas om Wettern, hatva någre gisfat, at desse Siöar genom en underjordisk Canal skulle hafva Communication, hvilken mening afledne Kyrkoherden *Tiselius* i Beskrifningen om Siön Wettern pag. 63 sökt förlägga, och af underjordiske orsaker hänleda. 2:dra delen pag. 43 & sequ. Men när man besinnar at Wettern ligger 73 alnar högre än Wenern lär en sådan mening af sig self förfalla.

Någon olikhet imellan Wenerns och andre i negden varande Siöars stigande och fallande härrörer väl deraf, at de tillika med Wenern få vatn-tilökning af Wårfloden eller Snösmältningen i April Månad, Men Wenern får sedan ny tilökning af fjällfloden genom Clar-Ålfven i Junii Månad.

Uti Svenska Mercurius för år 1758 och Sept. Månad pag. 406 finnes afledne Lectorens *Wasseni* Tankar införde, som af 60 års Observationer visar at detta stigande råttar sig efter myckenheten af Snön, som fallit om Wintren, samt Snöns långsamare eller hastigare smältning: och at fallandet härrörer sedan af mer eller mindre våt, torr, kall eller varm Sommar, hvarigenom den upstegne vatnhögdén mer eller mindre bortdunstar eller vid sin högd bibehålles, e-
me-

medan Siön har allenast ett enda Utlopp genom Götha Älf och den för Seglationen skull gjorde Carls Graf, som ifrån Wafsbottn leder vatnet in i Götha-Älf imellan Resta och Onsiö: Men deremot äro inloppen ganska många neml.

Quarnbäcken i ändan af Wafsbottn, Långemabäcken, Diupedalsbäcken, Båfingbobäcken, Svartebäcken, Gerdesdalsbäcken, Sislebäcken, Buån, Dalbergsån, Svartbäcken, Holmsån, Upperrudsån, Mälåbäcken, Kiärkilsån, Hängelöbäcken, Svartbäcken, Rolskiärs ån, Töselbäcken, Biåkebolsbäcken, Nåsbäcken, Åmålsån, Årebols ån, Årebols- och Östby-bäckarne.

By-Älfven, Róvafsbäcken, Svartabäcken, Herstabäcken, Forsviksbäcken.

Ekenåsbäcken, Gaperhultsbäcken, Ikornbäcken, Bäcken söder om Lakskiär, Quarnviksbäcken, Staviksbäckarne.

Måsviksbäcken. Nohlbyån, Warneviksån, Sägtorpeån, Torsviksbäcken, Borgviksån, Kråkerudsbäcken, Norsälven Ranviksbäcken, Bommestabäcken, Katt-ån, Clar Älfven.

Alftersån, Skattkiärsbäcken, Wålehåradsbäcken, Spikerudsbäcken, Siöstadsbäcken, Häftodsbäcken, Österviksbäcken, Christinehamnsån, Jutviksbäcken, Hultabodsbäcken, Brattfandsbäcken, Qvarntorpsbäcken, Såby-ån, Moskogsbäcken, Gullspångs Älfven, Lyresta ån.

Ån Tidån, Biörfätersbäckarne, Löfrudabäcken, Forshemsbäcken, Tegelladsbäcken, Siörås ån, Sägerstabäcken Sandbäcken, Råmån, Fruförsbäcken. Rafvelstorpebäcken.

Ån Lidån, Åsbäcken, Toftabäcken, Quarnbäcken, Fårjestadsbäcken, Stodaliket, Rackestadbäcken. Främ-

Främjebäcken, Kalfhagsbäcken, Fogelbergsån, Kiellstorpsbäcken, Kalfhagsrinnarn, Tädenåsån, Starebäcken, Skepparebäcken, Snogån, Wallbäcken, Tvättebergsrinnarn, Wisbäcken Dystorpsrinnarn, Kartnagels diket, Örebäcken, Schittbäcken, Kiliaån, Kiliaåfja, Siörydsdike, Lillån, Nossan, Bertilsbäck, Multorpsbäck, Ågediket, Lerbäcken, Dettertorpsåfja, Grönesiksbäcken, Enebäcken, Qvarnbäcken, stora och lilla Paddebäcken, Hertsviksrinnarn, Gaddebäcken, Ursandsbäcken, Dagsbäcken. Utom flere små, som väl om våren äro rinnande, men om Sommaren aldeles torkas ut, af hvilken beskaffenhet en del af de anförde jämväl torde vara, dock äro några rätt stora och til utseendet nästan som sielfva utloppet Götha-Ålf. Såsom Clar-Alfven, Gullspångs-Ålven, By-Ålven, Nors-Ålven, Tidan, Lidan, Upperruds ån, Borgviks-ån &c.

Städer vid Wenern äro

Wenersborg. Åmål. Carlstad. Christinehamn. Mariestad. Lidköping.

Hamnar och Lastage-Platser.

Vid Korsfeberg. Wenersborg på båda sidor om Dahlbron, Takeviken, är öpen och rymmer 2 Skutor. Stensholmen, rymmer 8 à 10 fartyg, farlig för Sydväst. Steen, för 6 à 7 fartyg, farlig för NordOst. Granholmen, rymmer 4 à 5 fartyg, farlig för NordOst. Lobergsholmen, för 3 à 4 fartyg, mindre säker för NordOst. Breviken, för 8 à 10 skutor, god och säker, utom för Östan. Mat-skiämman, god och säker för 7 à 8 fartyg. Dalbergså,

bergså, god och säker hamn för 7 à 8 fartyg, de fästas vid Landen. Tiufholmen, för 8 à 10 fartyg, mindre säker för Ost och NordOst. Kuggen för 2 små skutor, osäker för Ost och NordOst. Hatteshamn, vid inloppet til Köpmannabro. Wingershamn inom Gäsön. Miögvik. Långvik. Håst-hufvid. Dyrfundet imellan Storön och Warpön Sandviken eller Näsviden. Säteriet i Åmålsviken. Kijlen. Svartviksholmen. Näsviden. By ålfven. Svartåviken. Glasbruksviken. Rös-viken. Fröshammen. Skute Säteriet vid Hamnholmarne. Slöingen, Svag hamn för små fartyg. Gaperhultsbäck, god hamn. Lindräncka, för små skutor. Korshamn. Örehamn, för små fartyg, och svag hamn. Håstholm, god hamn. Staviken. Bratten. Degervassen, goda hamnar. Borgvik. Båtvarf straxt ofvan för Slottsbron. Norsålfven. Götviken. Fybotsviken. Skutvarf i Åfundet. vid Axelsön hamn för små båtar. Vid Skuteberget har i förra tider viken nyttjats til hamn. Skoghalls Sundet, Skutevarf och Vinterhamn för Carlstads Fartyg. Vid Gloffan. i Rafundet Hamnar. Skattkiärr, Stångjerns Lastageplats. Vid Sättersholmarne. Inre Sällaren. Östra och Västra Timmeröarne, hamnar. Wåsehårads Tegelbruks-Lastageplats. Vid Långnäs udde, Lastageplats. Ölnehårads viken. Christinehamn. Hultaboden. Hamnviken, söder om Skottskiär, Linde viken. Jernboden i Östra Dyrö bottn. Siöboden i Kijlsviken. Kollstrandsviken. Årås.

Mariestad. Marren vid Onfön, Hamn och skutvarf. Alen i Biörfåttorsviken. Ekornshamn i Onfö Sundet. Siöberga Tegelbruk, Lastageplats. Rifsånshålan, en liten hamn. Fåholmen,

Lastageplats för små Fartyg. Björkkulls hamnarne, goda. Jungfruvike-hamn. Siöråsviken. Kiärholm, Ankarfålle. Orvik Lastageplats. Söko, dito nu obrukelig. Hellekis hamn. Almarsviken svår at komma in och ut. Rämä hamn. Lidköping i Ån. Ullersunds hamnar. Galghamn vid stora Eken, för 3 à 4 Fartyg, ej säker för Östan. Tjufholmarne, straxt dervid för 10 à 12 Fartyg, ej säker för NordÖst. Kungshamn vid Läckö. Linneklubben vid Lindön för 12 à 16 Fartyg, ej säker för Östan. Strömsund, god hamn för 2 à 3 skutor, vid Gemersgafvel. Ållerholmen, god hamn för 3 à 4 Fartyg. Säteriet vester om Skafveholmen, för 12 à 16 fartyg. Aneviken, för 3 à 4 skutor, ej säker för NordÖst. Tranebergs och Lindholms Lastageplatser. Kohall i Skarfiolen hamn. Sandvik. Klefvera. Båstholmen. Blånabb. Diupvik. Kalfhagsrinnarn och Hinnåsviken. I Tädenås Ån och vid Snättan. Kläckarön. Tvättehallerne. Waholmen. Tvättestugan och Wisbåcken. I Ån Noffan. Tegelladsviken. Hagvik. vid Hagön. Stora Svarten. Grå Gåten.

Såtom Skepparne, hvilka i Wenern föra skutor, icke vant sig vid at bruka Compas, så äro Landkänningar deras endaste vägledare och fördenksull få mycket nödigare. Vål äro Kummel eller StenRölen, med en släng uti, på många ställen upreste; men som de ofta af Stormväder ramla omkull och blifva til ändamålet onyttige, så borde de upbyggas fastare, samt utom de redan upreste skola jämväl, efter angifning, Kummel vara nödige at uplåtts på följande ställen nemligen vid Lilla Grönevik i anseende til Blindskären omkring Bastugnen. På Megrunden i Dalbo Siön. På det obekanta Grundet, som skal

ligga

liggä ungefär $\frac{2}{3}$ mil i NordOst ifrån Sandön eller Har-
Halsen, nästan midt i Segel-Leden, men kunde vid
mätningen icke upvisas: härpå har en skuta strandat
år 1761. På Korthallen i Ölnehåradsviken. Måk-
hallen vid Måröarne. På Hällan nordan om För-
holmen. På Bregrunden och Stallbror, Misfkiår.
Långgrundet. På Dagskiår. På Stengrundet vid
Almarsviken. På Snättian i Tådenås Sochn. På
Yttra Klittskiåret. På Getön i Friels Sochn. På
Galten, Waholmen och Ahlestubbe-Klubben i
Thuns Sochn. På Stora Svarten och Grå Gåsen.

Norr om Dagskiår äro Klippor och Grund,
som vid afmätningen icke kunnat anmärkas, emedan
sön då var öpen.

Det tros at många Siöskador skulle förekommas
om en genom gräfning eller uprensning skedde imel-
lan Fremjan och första ön, at Fartyg kunde gå der-
igenom.

Fiskestagen, som fås i Wenern äro

Gäddor, Flogädda, Gråsgädda, Abbor, Mört,
Braxen, Braxpankor. Id. Lax. Blanklax eller Diup-
lax. Krok-Lax. Löjor. Laka. Nors. Giös. Sijk,
Nåbbfijk. Lof Sijk. Mårtens Sijk. Grå Sijk. Anne
Sijk. Sijk Löjor. Sill eller Småfijk. Sikling liknar
Löjor. Sutare eller Linnare. Rudor kallas i orten
Kroppor. Stam, som af somlige påstås vara Asp. An-
dra mena at der och fås Asp särskild från Stam. Sol-
stam. Sarf. Ståffing eller Åhldrag. Ahleekufvor,
Åhl. Nejonögon. Kråfter. Gers. Win bor likna
Åhldrag. Biårkar likna Rudor eller Braxpankor.
Branbiårke. Lofbiårkar. Långhalar eller Långstier-
tar, långa som en liten Sijk, likna något Braxen, Gadd-
su, en liten odugelig och skadelig Fisk för dem som fiska.

Lands-

Landsvägarne omkring Wenern

Ifrån Gøtheborg kommer en väg på östra sidan om Gøtha Ålf öfver Gästgfvaregården Gerdhem åt Wenersborg. Likaledes kommer på Westra sidan om Gøtha Ålf en Landsväg ifrån Gøtheborg, Bohus och Åkerström til Wenersborg.

Ifrån Wenersborg går vägen på Westra sidan om Wenern til Gästgfvaregården

Råsfhult - - -	$1\frac{1}{8}$	Mijl	Torfve - - -	$1\frac{1}{8}$
Kuferud - - -	$1\frac{1}{2}$		Haselrör - - -	$1\frac{1}{2}$
Mellanryd - - -	$1\frac{1}{4}$		Här kommer vägen ifrån Hof-	
Lunden - - -	$1\frac{3}{4}$		va och Stockholm,	
Torpane - - -	$1\frac{1}{2}$		Mariaestad - - -	$\frac{3}{4}$
Åmål - - - -	$1\frac{1}{8}$		<hr/>	$8\frac{3}{8}$
<hr/>		8.	Biörlåter - - -	$1\frac{1}{4}$
Afvellåter - - -	1		Enebacken - - -	$1\frac{1}{2}$
Gøstafs Krog - - -	$1\frac{1}{4}$		Kålången - - -	$1\frac{1}{4}$
Malöga - - -	$1\frac{3}{8}$		Lidkiöping - - -	$1\frac{1}{4}$
Lill Noor - - -	$1\frac{3}{4}$		<hr/>	$5\frac{1}{4}$
Carlstad - - -	$1\frac{1}{2}$		Örslösa - - - -	1
<hr/>		6 $\frac{7}{8}$.	Friel - - - -	$1\frac{1}{2}$
Busterud eller			Gållstad - - - -	2
Bolstered - - -	1		Bröfseled - - -	1
Wee - - - -	$1\frac{1}{8}$		Wenersborg - - -	$1\frac{1}{2}$
Rydsberg eller			<hr/>	7.
Rösberga - - -	$\frac{7}{8}$		<hr/>	Summa 40
Christinehamn - - -	$1\frac{1}{2}$		Eller ifrån Lidkiöping	
<hr/>		4 $\frac{1}{2}$.	til Melby - - -	1
Gerdsberg - - -	$\frac{1}{4}$		Tång - - - -	$1\frac{1}{2}$
Wall - - - -	$2\frac{1}{4}$		Gållad - - - -	$1\frac{1}{2}$
Här ifrån går vägen åt Åtorp,			Bröfseled - - -	1
Örebro och Stockholm,			Wenersborg - - -	$1\frac{1}{2}$
Biörtorp - - -	2		<hr/>	6 $\frac{1}{2}$.

NILS MARELIUS.

www.books2ebooks.eu